гривень отримує особисто звільнений після встановлення факту полону [4]. Від офіційного статусу залежить і вторинна правова допомога (складання документів, захист у судах), тоді як первинна консультація доступна всім, хто був у неволі [4].

Джерелом відомостей про полонених є міжнародний механізм. Женевські конвенції 1949 року зобов'язують сторони міжнародного збройного конфлікту створити національне інформаційне бюро, яке збирає відомості про осіб під захистом і негайно передає їх через Центральне агентство розшуку Міжнародного комітету Червоного Хреста (ст. 122 Женевської конвенції III) [6, с. 1–2]. У співпраці з національними інформаційними бюро України та Росії МКЧХ повідомляє сім'ям про місцезнаходження затриманих чи зниклих безвісти родичів [7, с. 2].

Підсумовуючи, статус особи, зниклої безвісти за особливих обставин, забезпечує облік, розшук і захист майна, а встановлений факт полону відкриває доступ до спеціальних виплат і розширеної правової допомоги. Саме тривале непідтвердження полону створює для родини правову невизначеність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин : Закон України від 12.07.2018 № 2505-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19#Text

2. Людина зникла безвісти під час воєнного стану: що робити. Міністерство юстиції України. Урядовий портал. 23.05.2024. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/liudyna-znykla

3. Як оформити опіку над майном особи, яка зникла безвісти за особливих обставин? Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. 12.07.2023. URL: https://www.ombudsman.gov.ua/news_details

4. 100 тисяч і 90 днів відпустки: які виплати та пільги отримують військові після звільнення з полону. Міністерство оборони України. 12.03.2026. URL: https://mod.gov.ua/news/100-tisyach-i-90-dniv-vidpustki

5. Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей : Закон України від 26.01.2022 № 2010-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2010-20#Text.

6. Огляд правового регулювання діяльності Національного інформаційного бюро. Міжнародний Комітет Червоного Хреста. 2022. URL: https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2022/08/Огляд-НІБ-публікація.pdf.

7. МКЧХ: хто ми і що ми робимо. Короткі відомості. Міжнародний Комітет Червоного Хреста. 2023. URL: https://blogs.icrc.org/app/uploads/sites/98/2023/09.

8. Інформаційна довідка щодо окремих питань статусу військовополонених в Україні. Дослідницька служба Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua.

Пономаренко А.С., здобувач
Науковий керівник: Удовенко Юлія Олександрівна,
к.ю.н доцент, доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу
Державного торговельно-економічного університету

ПРАВОВІ ВИМОГИ ДО МАРКУВАННЯ СТРОКІВ ПРИДАТНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЇХ ПОРУШЕННЯ

Безпечність харчових продуктів є одним із важливих напрямів державної політики у сфері захисту прав споживачів. Купуючи продукти харчування, споживач має право отримати достовірну інформацію про його склад, властивості, умови зберігання та строк придатності. Основним способом надання такої інформації є маркування харчових продуктів. Вимоги до нього визначені законодавством України, зокрема Законом України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів».

Особливе значення має строк придатності, оскільки він допомагає споживачеві визначити, до якого часу продукт можна використовувати за встановлених умов. Під впливом температури, вологи та мікроорганізмів харчові продукти можуть псуватися. При цьому не всі небезпечні зміни можна виявити за зовнішнім виглядом або запахом. Тому правильне визначення строку придатності та достовірне зазначення цієї інформації на упаковці мають важливе значення для безпеки споживачів.

Правові засади захисту споживачів закріплені у статті 42 Конституції України, відповідно до якої держава захищає права споживачів і контролює якість та безпечність продукції [1]. Вимоги до безпечності харчових продуктів установлює Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» [2]. Водночас Закон України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» визначає, яку інформацію необхідно зазначати на упаковці та якими мають бути вимоги до її достовірності [3]. Законодавство передбачає зазначення мінімального терміну придатності або дати «вжити до». Ці поняття мають різне значення. Мінімальний термін придатності вказує, до якої дати продукт за належних умов зберігання зберігає свої властивості. Дата «вжити до» зазначається для харчових продуктів, які швидко псуються та після її настання можуть становити небезпеку для здоров'я людини. Отже, ці позначення не можна вважати тотожними. Після закінчення строку, визначеного датою «вжити до», харчовий продукт вважається небезпечним для споживання та не повинен перебувати в обігу.

Важливо також дотримуватися умов зберігання, зазначених виробником. Наприклад, якщо продукт потребує зберігання в холодильнику, порушення температурного режиму може призвести до його псування ще до закінчення строку придатності. Тому споживачам потрібно звертати увагу не лише на дату на упаковці, а й на умови зберігання продукту. Однією з проблем у сфері торгівлі харчовими продуктами є фальсифікація строку придатності. Вона може полягати у зміні дати на упаковці, заклеюванні первісного маркування або зазначенні неправдивої інформації для продовження продажу продукції. Такі дії вводять споживачів в оману та можуть створювати загрозу їхньому здоров'ю.

При цьому слід розрізняти продаж продуктів із закінченим строком придатності та навмисну зміну маркування. У першому випадку йдеться про порушення правил обігу харчових продуктів, а в другому – про свідоме надання споживачеві неправдивої інформації. Вид відповідальності залежить від обставин порушення та норм законодавства, які застосовуються до конкретного випадку.

Виробники та продавці харчових продуктів повинні дотримуватися встановлених вимог. Виробник відповідає за безпечність продукції та достовірність маркування в межах покладених на нього обов'язків. Продавець повинен перевіряти продукцію, яку він реалізує, та не допускати продажу харчових продуктів, обіг яких заборонений. Якщо встановлено порушення законодавства, винні особи можуть бути притягнуті до відповідальності.

Залежно від характеру порушення законодавство України передбачає фінансово-господарські санкції та адміністративну відповідальність. Зокрема, стаття 23 Закону України «Про захист прав споживачів» визначає відповідальність за окремі порушення прав споживачів [4], а стаття 156-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає відповідальність за певні порушення законодавства про захист прав споживачів [5]. Кримінальна відповідальність може наставати лише за наявності передбачених законом ознак відповідного кримінального правопорушення. Залежно від конкретних обставин можуть оцінюватися положення статей 227 або 325 Кримінального кодексу України. Водночас не кожен випадок продажу простроченого продукту автоматично є підставою для кримінальної відповідальності.

Отже, строк придатності є важливою складовою забезпечення безпечності харчових продуктів. Правильне маркування допомагає споживачам отримувати необхідну інформацію та робити обґрунтований вибір. Фальсифікація строку придатності є серйозною проблемою, оскільки може призвести до введення споживачів в оману та створити загрозу їхньому здоров'ю. Тому необхідно забезпечувати дотримання вимог до маркування, здійснювати належний державний контроль і притягувати винних осіб до відповідальності відповідно до законодавства України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text
2. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 23 грудня 1997 р. № 771/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97
3. Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів : Закон України від 6 грудня 2018 р. № 2639-VIII.
4. Про захист прав споживачів : Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Кодекс України від 7 грудня 1984 р. № 8073-X. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text

Пономаренко Марія, здобувач
Науковий керівник: Шведова Ганна Леонідівна,
к.ю.н., доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу
Державний торговельно-економічний університет

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Домашнє насилля як в Україні так і в світі – достатньо серйозна проблема, про яку ми маємо говорити та висвітлювати. Лише з початку 2026го року ми маємо 19,7 тисячі звернень про домашнє насилля в Україні, які внесли до реєстру. Переважна більшість звернень – від жінок [1].

Згідно зі статтею 126-1 Кримінального кодексу України – «Домашнє насильство, тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи, - карається громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин або пробаційним наглядом на строк до п'яти років, або обмеженням волі на той самий строк, або позбавленням волі на строк до двох років.» [2]. Дана норма в Україні застосовується роками, разом з тим накопичилась і значна судова практика, яку Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду узагальнив в огляді за 2019-2025 рр. [3]. Але незважаючи на це, багато питань залишається дискусійною темою для вітчизняних науковців.

Здебільшого питання стосуються ознаки систематичності, тому що наразі закон її не розкриває. Науковці О. Л. Старко та В. С. Старко зазначають - «не було вироблено єдиного підходу щодо критеріїв встановлення систематичності діяння» [4, с. 545]. Касаційний кримінальний суд у складі Верховного суду України пояснює, що для систематичності потрібно, щоб людина вчинила щонайменше три пов'язані між собою епізоди домашнього насильства. Якщо ж попередні випадки її вже притягували до адміністративної відповідальності за ст. 173-2 КУпАП, ці випадки все одно можуть враховуватися для встановлення систематичності [3, с. 4-5]. У постанові від 28.02.2023 у справі № 725/4683/20 суд відхилив вимогу про обов'язкову наявність двох попередніх адміністративних стягнень [3, с. 8], а в постанові від 28.05.2024 у справі № 522/2378/22 вказав, що систематичність також може бути підтверджена попереднім притягненням особи до адміністративної відповідальності не менше двох разів [5]. На нашу думку, ці позиції не суперечать одна одній, проте свідчать про важливу роль судової практики в конкретизації ознаки систематичності, зміст якої безпосередньо не розкрито в диспозиції ст. 126-1 КК України.